

Iskolán kívüli képzésekről

Egyre több kutató műhely fedezte fel a szociális szférában dolgozók oktatásának, képzésének fontosságát. Így négy, igen magas színvonalú oktatási programról tájékoztathatjuk az olvasót.

I. A SzEM felkérésére *dr. Luszt Iván* és munkatársai készítettek elő egy, az iskolarendszeren kívüli mentálhigiénés tanfolyamot a CsSK-ban dolgozó felsőfokú végzettségű szakemberek részére.

A program elemei:

- személyes készségek fejlesztése,
- elméleti ismeretek,
- konzultációs technika elsajátítása.

Ezen belül a

Személyes készségek fejlesztése

- a) kommunikációs gyakorlatokban, helyzet- és szerepjátékokban,
- b) esetmegbeszélő kiscsoportokban,
- c) személyiségfejlesztő gyakorlatokban,
- d) nagycsoportokban történik.

Az elméleti ismeretek magukban foglalják az emberi kapcsolatok pszichológiai ismeretét, a család funkcióit és működészavarait, az egyéni pszichopatológiai ismereteket, valamint az intézmények működészavarainak témaköreit.

II. Ugyancsak felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára indít a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet posztgraduális mentálhigiénés képzést. E program felelősei *dr. Tomcsányi Teodóra* és *dr. Frenkl Róbert*.

A képzés célkitűzései között szerepel:

— Olyan lélektani alapismeretek, -készségek, -jártasság és mentálhigiénés szemlélet átadása és kialakítása, mely az alapképzettségnek (pedagógus, lelkesz stb.) megfelelő ismeretek átadásában és az emberekkel való foglalkozásban hatékonyabbá teszi a szakembert, aki felismeri a kompetenciáját meghaladó problémákat, és a beteg embert megfelelő szakellátásra irányítja, mielőtt az saját kezdeményezéséből oda fordult volna.

A képzés a következő tudományterületekre terjed ki:

- lélektani és fejlődéslélektani alapismeretek,
- pszichopatológiai alapismeretek,
- csoportlélektani és kommunikációelméleti alapismeretek,
- családsegítő alapismeretek,
- szociálpolitikai alapismeretek,
- jogi alapismeretek,
- hivatásetikai alapismeretek,
- segítő- és mentálhigiénés gyakorlat,
- sajátélményű személyiségfejlesztő csoport.

Az elméleti és gyakorlati képzés aránya

A képzés, mintegy harmada elméletből, harmada segítő gyakorlatból, harmada pedig sajátélményű csoportmunkából áll. (A pontos arányokat a csoportok összetétele határozza meg.)

III. A Szociális Munkások Magyarországi Egyesülete és az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet (Tündérhegy) 1989-ben indított először iskolán kívüli szociális munkás képzést. A képzésért felelős *Dr. Göncz Kinga, Dr. Harmatta János és Németh László*.

A képzésben 64 fő vesz részt az egész ország területéről. Iskolai végzettségük érettségi + szaktanfolyamok. 70% dolgozik családgondozóként, 30% a szociális gondozótól a non-profit szolgáltatásokban résztvevő munkatársakig terjed. Kiemelkedő adat, hogy a hallgatók 15%-a vezető beosztásban irányít gondozási tevékenységet. A területi sajátosságokból adódóan sokan egyedül látnak el nagy körzeteket.

Miután egy meglévő szakmai igény hívta életre ezt a képzési formát — átmeneti időre —, a képzésért felelős szakemberek javasolják, hogy ez a képzési forma a területen dolgozók számára biztosítson a nappali szociális munkás képzéssel ekvivalens értékű diplomát. A tematikát ennek a speciális helyzetnek megfelelően alakították ki.

Főbb ismeretkörök a képzésen belül: társadalomtörténet, társadalompolitika, szociálpolitika és szociológia. A közigazgatási blokkon belül foglalkoznak az állampolgári és szociális jogi ismeretek közvetítésével. Közgazdasági alapismeretek elsajátítását is célul tűzték, valamint a szociális szolgáltatások intézményrendszerének elemzését. A legmagasabb óraszámot a pszichológiai ismeretek mellett a személyiségfejlesztő csoportmunkára fordítják. Ez a személyiségfejlesztő blokk hasonló az előbb említett kurzusokhoz.

Részben Bálint-csoportban zajló esetmegbeszélés, melyen a résztvevők saját gyakorlatuk elemzéséhez kapnak segítséget. A csoport közreműködésével egy-egy eset elemzése során jobban megérthetik saját szerepüket az adott helyzetben, valamint a kliens viselkedésének mozgatórugóit.

Részben saját élményű csoportok, amelyek lehetőséget nyújtanak a kommunikációs készségfejlesztésre, növelhető általuk a résztvevők önismerete, s hozzájárulnak a segítő szakmákban szükséges készségek kialakulásához. A szociális munka elméletét és gyakorlatát saját gyakorlati munkájuk során szerzett tapasztalataik elemzésével is tudatosítják.

A képzési idő: három év.

Ezt a képzési formát *utoljára 1992 szeptemberéig* lenne célszerű indítani, hogy a területen dolgozók — de nappali képzésre már vállalkozni nem tudók — számára is elérhető legyen a szociális munkás diploma.

Erre a képzési formára a *felvételi kritérium a megfelelő szakmai gyakorlat* és a nappali képzés vállalásának megoldhatatlansága. Ha kialakulnak a független állami vizsgabizottságok, a vizsga alapján felsőfokú és középfokú minősítés is a tanulás időtartamától és intenzitásától függően megszerezhető.

IV. Társadalomismereti továbbképzés terve a segítő szakmákban dolgozók számára (MTA Szociológiai Kutató Intézet Szociálpolitikai Osztálya). A képzésért felelős: Szalai Júlia.

A képzés célja az, hogy a szociális szférában dolgozók napi munkájukban váljanak képessé a számukra egyelőre „idegen kultúráként” kezelt (gazdasági) vállalkozói közeg megközelítésére. Ehhez „belülről” kell érteniük az új polgárosodás folyamatát, és hozzá kell tudniuk kapcsolni a vállalkozások munkaerőpiacáról eddig kiszorult szegényeket. Szert kell tenniük tágran értelmezett „munkahelyteremtő” képességekre, arra, hogy szociális menedzserként „súgjanak” a megfelelő munkaerőt rekrutáló új vállalkozásoknak, adott esetben klienseik vállalkozásait is segíthessék vállalkozási ötleteikkel. Ehhez tartozik az is, hogy képessé kell válniuk „vállalkozás-csírák” felfedezésére, azaz arra, hogy az informális társadalmi kapcsolatokban eddig létező ellátási, gondozási formákat, a második gazdaság vállalkozásá eddig nem fejlődött „magjait” észrevegyék, és kimunkáljanak olyan támogatási formákat, amelyekkel azokat „igazi” vállalkozássá segíthetik. A képzés szándéka szerint a „voluntary work”-nek a szociális szolgálatok vérkeringésébe való bekapcsolására eddig — a meglévő állami szándék ellenére — részben a közvetítő szociális munkások ilyen irányú képzettségének hiánya miatt nem került sor. Nyilvánvaló, hogy az itt vázolt út eddig kitaposatlan, tehát a javasolt képzés egyúttal egyelőre *modell-kísérlet* lenne arra, hogy milyen módokon tölthet be a szociális munkás, a védőnő, a népművelő stb. híd-szerepet a tágran értelmezett helyi társadalom átrendeződő viszonyaiban, hogyan „generálhatja” maga is az átrendeződést. *A képzés tehát erősen szociológiai, társadalomtörténeti és gazdasági orientációjú.* Időtartama egy-egy munkacsoporttal egy év, amelynek végén *igazolható bizonyítványt* kapnak, ahogy a tanfolyami jellegű képzéseknél ez lehetséges.